

בית מדרש

462

בשבילי הפרשה

פרשת כי תצא תשפ"א

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	7:36
Brooklyn, NY	7:28
Catskills	7:32
Chicago, IL	7:22
Houston, Texas	7:38
Johannesburg, S. Africa	5:32
Lakewood/Deal, NJ	7:28
London, UK	7:57
Los Angeles, CA	7:15
Manchester, UK	8:10
Monsey, NY	7:29
Montreal, Quebec	7:34
Passaic, NJ	7:29
Toronto, Ontario	7:54
Yerushalayim	6:41
Zurich, Switzerland	8:10

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשיאול לרב

כי תצא

והיה אם לא תמצא חן בעיניו בענין חלות גט לפטור מחליצה

מעשה לפני ארבע מאות שנה בלבוב בחתן שנשא אשה ונחלה ומשפ' חתה דאגו שלא תיפול ליבום וערך נדון בווינה, בלי תנאי, ובסוף הבריאה אבל עדיין לא התירו לו אשתו כיון שגירש. ונתקלו גדולי עולם בבאלת אשה זו, הסמ"ע התירה לקהל ומהר"ם לובלין ולבוב אסורה לקהל.

וכתב הלבוב בתשובות מהר"ם לובלין סי' קכ"ג שקשה לו מיום עמדו על דעתו המנשה משמעותה שפאלו בלא מציאות ערות דבר יכול לגרשה מהיכן למדו שמה דוקא זוה"כ אם מצא ערות דבר, וכתב בלי מגורשת, אבל אם לא מצא שמה הגט אינו כורת. והלבוב כתב שם (ד"ה אך אקדים) ליישב קושייתו דילפי במבמות ל"ב ע"א ודרשו ואשה גרשה מאישה לא יקחו, אפי' לו לא נתגרשה אלא מאישה לא יקחו, והיינו ריח הגט שפוסל בכהונה, והיינו באמר הרי את מגורשת ממני ואי את מתחת לכל אדם. ופי' הלבוב דכוונת הדרשה שבאמת יש כאן גט, אלא שהגט מגרשה ממנו ואינו מתירה, וע"כ לא איירי בגט מחמת שנאה דא"כ היה מגרשה לגמרי שאינו חושב להחזירה, אלא ע"כ איירי במגרש מחמת אהבה כגון גט ש"מ, ורוצה להחזירה, ואמרה תורה דבכה"ג הוי גט לפסול לכהונה. וכמו"כ בכלל זה דכיון שהיא מגורשת ממנו הרי פטורה מיבום, אבל עדיין לו הותרה לעולם אלא ע"י מיתנו.

ולפי"ז כתב הלבוב דבגט ש"מ ואח"כ נתרפא א"א לה ליגשא לעלמא ועדיין היא אשת איש כלפי עלמא. (וע' הכתב והקבלה פ' אמור בזה בשם צדה לדרך נגד מהר"ם יפה).

וע"ש עוד בתשובות הלבוב שמתחילה כתב בס' קכ"ג דאפילו גט שני מבעלה לא מהני כיון שכבר מגורשת ממנו, ואין לה שום היתר לשוק כלל. אבל בס' קכ"ד חזר בו וכתב דגט שני מבעלה מהני. ועוד שם בסוס"י קכ"ג דנראה לו כל הענין ל"כ פשוט עד שלא כתבו בספר לבוש כי פשוט הוא.

ועוד שם שהעירור לו מתוס' גיטין פ"ב ע"ב שכתבו ששם גירש רק ממנו ולא התירה לשוק עדיין חייבת ומותרת ביבום כיון שלא נתגרשה מבעלה, ותי' הלבוב דשאני התם שלא גירשה משום יבום אלא משום אהבת ממון כגון שיש מי שיתן לה מתנה אם אינה נשואה לבעלה, וכיון שלא נתקין להתירה מזיקת יבום לכן חייבת ביבום, אבל בגט ש"מ שכל כוונתו הוא להתירה מזיקת יבום הרי נתגרשה ממנו לגמרי אף שלא התירה לשוק. ובגוב"ב חולק עליו דהא דכתיב אם לא תמצא חן בעיניו אינו תנאי.

ובעיקר דברי הלבוב יש להעיר מכתובות ט' ע"א ל"א הוצא למלחמת בית דוד כותב נגד כריתות, ופי' שג' גט על תנאי והקשו תוס' א"כ כיון דחזר אוריה לא היה גט כלל, ותוס' פ' דלא היה תנאי. והנה לתוס' איירי להתירה לשוק אם לא יחזור, ומ"מ הותרה לדוד, ולכ"א בודאי קשה על הלבוב, ולרש"י לכ"א לא קשה כיון שפי' שהגט הוא על תנאי והוא רק להתירה מיבום. אכן באמת קשה גם לרש"י דהלא בגמ' אמרו שלא חתמת דוד משום כל הוצא למלחמת בית דוד כותב נגד כריתות, ולפי הלבוב לא מהני הגט אלא לגרשה מבעלה ולא להתירה לשוק. וע' במשכנות יעקב אהע"ז ל"ד על הגמ' הנ"ל, ובסוף התשובה שצ"ח לרש"י מהר"ם לובלין קכ"ב ואילך.

ועוד כאן בדברי הלבוב. וגם מהר"ם פסל הגט, ומטעם אחר. וע' רמ"א קמ"ה ט' ממרדכי שלא לעשות נש"מ על תנאי. וטעם מהר"ם דאין ברור שהיה תנאי. ואף שאין כפול (ואינו בלב כל אדם) אבל כאן שהיה רוצה הגט א"צ כפול, ועוד דלפי רשב"ם ב"ב מדינא א"צ כפול ואינו אלא מעלה אבל חל בלי תנאי ולכן אסורה ליגשא. אבל ב"ב חולקו סי' ל"ב חולקו על קדושת הנ"ל. ואף לדתחלה חוששים לרשב"ם מ"מ כאן שאמר המסדר מפורש שאין תנאי גם רשב"ם יודה.

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו בריצון במייל bishvileihalacha@themir.org

לא תלין נבלתו על העץ כי קבר תקברנו כי קללת א-להים תלוי (כא,כג)

דברי הובותינו

בגמ': א"ר מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי, [רש"י: כמו שהאדם שיגע ועייף אומר ראשי כבד עלי זרועי כבד עלי]. אם כן המר קום מצטער על דמן של רשעים שני שפך, ק"ו על דמן של צדיקים (סנהדרין מו.). עד היכן מגעת השתתפות השכינה אפילו בצער הרשעי, שכל זמן שנפש הרשעי מתאבד לת למראה גופו התלוי גם השכינה משתתפת בצערה ואומרת קלני מראשי קלני מזרועי.

ימי חודש אלול הם עת רצון וזמן פיוס וקרבה עם השכינה הקד', כמש"א חז"ל 'אני לדודי ודודי לי', וצ"ב: הלא אנו בהכנה לימי דין ומר שפט, האם זה הזמן לחיבה ולקרבה מיוחדת? איתא במדרש (ילקוט) תהלים רמז תרצב): "ר' חנינא בשם ר' ראובן אמר, אל מלא מקרא כתוב אי אפשר לאמר, כי באש ה' שופט אין כתיב כאן, אלא 'כי באש ה' רזי הבישול. בשל כך התבשילים שהייתה מבשר לת היו בטעמים שונים בתכלית מהמכוון. הנכד הרגיש חיים זאב, הקפיד לבוא מידי שבת ולאכול מן הצ'ונט שהכינה, והיה מודה לסבתו ומשבח את טעמו ברבים ומבקש עוד מן המאכל אשר לא ערב לחיכו כלל, כל זאת כדי לכבד ולשמח את סבתו וכדי לשבור את מידת התאוה שבו.

מרון המשגיח הגאון הרב חיים זאב פינקל זצללה"ה י"ח באלול תשכ"ה

דברי הימים

אישיותו של מרון המשגיח הגאון הרב חיים זאב פינקל זצללה"ה בלטה במיוחד במידת החסד שפיעמה בק רבו. דאגתו ורגישותו לזולת הייתה לשם דבר ותלמידי הישיבה ראו בו כאב רחום ודואג לכל אחד ואחד מהם, גם לאחר שהתחתנו ועזבו את הישיבה. בצעירותו למד מרון המשגיח זצ"ל תורה אצל אביו מרון רה"י הגה"ח רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל, ולאחר מספר שנים נסע לבריסק והיה מראשוני תלמידיו של מרון הגרי"ז זצוק"ל. לאחר מכן עלה לארץ הקודש ונכנס ללמוד בישיבה אצל זקנו, מרון הסבא מסלבודקה זצוק"ל, בחברון. בתקופת לימודיו בחברון, הייתה סבתו הרבנית הצדקת ע"ה בגיל מופלג והחלה לשכוח את

נשפט', הוא שדוד אמר 'גם כי אלך בגיא צל מות לא אירא רע כי אתה עמדי'.

למדנו שעצם המשפט מביא התקרבות מופלאה בין הי"ת לבין הנשפטים בפניו, עד שכביכול הקב"ה נשפט עמהם. ואם ברשעים מצטערת השכינה בצערם, ק"ו בכלל ישראל שעליהם נאמר 'ועמך כולם צדיקים', וכבי כול 'באש ה' נשפט' עמהם. לכן ימי הדין מסוגלים יותר להתקרבות להי"ת, כמש"כ 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב'.

אך כשם שגדולה הקרבה להי"ת כך תגדל הרעדה. עלינו לדאוג שלא נדמה לסדום ולעמורה שלא נצלו את שעת קרבת ה' אליהם ולא שבו בתשובה.

"פדה בשלום נפשי מקרב לי" (תהלים נה,ט), אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור, מגלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם" (ברכות ח.). בזמן שהקב"ה קרוב אלינו ופר תח שערי תשובה, עלינו להתעורר ולעורר אחרים לתורה לתפילה ולגמ"ח.

מרון המשגיח הגאון הרב חיים זאב פינקל זצללה"ה נלב"ע י"ח באלול תשכ"ה

סיפור נוסף סיפר בנו הגאון רבי משה זצ"ל: כאשר שהה רבינו באמריקה במטרה לאסוף כספים לטובת הישיבה הקד', מידי יום היה ניגש אליו יהודי עני ומבקש נדבה. לאחר מספר ימים נעדר העני מביתו למשך כשבוע ורבינו לא נתן לו את הצדקה היומית שלו. כעבור שבוע פגש רבינו את העני, ובמ"י דת החסד שבו חישב מיד מה הסכום שהיה נתן לו אילו היה ממשיך להגיע אליו כל יום ונתן לו את כל הסכום.

רגישותו הרבה של רבינו זצ"ל באה לידי ביטוי גם בתפילותיו, כאשר היה עובר לפני התיבה בישיבה הקד' בימים הנוראים ומרגש בתפילתו את הציבור כולו. ע"פ הספר אורות ממיר

בואו והפגינו בלילה

אנחנו, לא בני אב אחד אנחנו, לא בני אם אחת אנחנו, מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרים עלינו גזירות קשות".

ולכאורה לא מובן, איזה עצה זה להפגין בלילה? בלילה אנשים ישנים, הפגנות עושים ביום, חוסמים כבישים, סוגרים את הגישה למשרדי הממשלה, מה תועלת בהפגנה בלילה? ויתרה מזו, איזה טענה זו "לא אחים אנחנו", בטח שאחים אנחנו, אתם לא זוכרים איך אבא שלכם עקץ את אבא שלנו ולקח לו את הברכות?

מה השאלה מה נשתנינו מכל האומות, וכי אתם לא אומרים 'אתה בחרתנו'? מה ההיתממות הזאת מה זה הגזרות, וכי אתם לא מבינים שרוצים לחסל אתכם? רוצים שאתם לא תהיו אתם והפלא הגדול ביותר הוא שזה עובד, כי הגמרא מסיימת, "ובטלום".

את הספור הזה שהיה בסלוצק שמענו מכמה מקורות והוא נמצא גם בספר שאל אביך של הגר"ש שבדרון זצ"ל:

הימים היו ימי ההשכלה, ימים שבהם גם כאלו שהיו לכאורה שומרי תורה ומצוות חשבו שאי אפשר להשאיר את הילדים בורים בלי ידע מינימלי של השכלה. כאז כן היום, הילדים צריכים לדעת עוד דברים, אי אפשר להתפרנס רק מללמוד, חייבים להכין אותם להתמודד עם העולם הגדול. זה מה שההיסטוריה תקרא לימים 'תנועת ההשכלה'.

מאחר והרדב"ז היה לטעמם קיצוני, או כפי שקראו באותם ימים "חשוך". ומאחר והוא עמד להם בדרכם, החליטו לנקוט בפעולות ייעול ולהביא עוד דיין לקהילה. הרב מאוד עסוק, אין לו זמן לכל דבר, צריכים לסדר לו

יעסקו בתורה ושלא ימולו את בניהם ושיחללו שבתות, הממשלה אותה ממשלה והגזרות אותם גזרות, איזה ממשלה, איך היא רק דואגת לתושבים ולרווחתם שלא יעסקו בתורה. מה התושבים האלה עושים כל היום? מבזבזים את הזמן, שילכו להשתלב בשוק העבודה. עם כל כך הרבה אנשים שבמקום לעבוד רק יושבים ולומדים המשק לא יוכל להתקיים. וחוף מזה, מי אם לא הממשלה שתדאג לאזרחים? הם לומדים בכולל וגוזרים על עצמם חיי דלות ועניות, איזה מסכנים בני המשפחות שלהם אין כמו הממשלה "שלא יעסקו בתורה".

"ושלא ימולו את בניהם" – רחמנות, מה הם עושים לילדים המסכנים, בקושי הוא נולד וכבר הם עושים בהם מה שהם רוצים. הממשלה לא תשקוט ולא תנוח רק היא תדאג ותעבוד למען הילדים, "שלא ימולו את בניהם".

"ושיחללו שבתות" - איזה מין דבר זה? מי שרוצה לקנות מוצא חנות סגורה? מי שיש לו תקלה במכונית יצטרך לחכות ליום ראשון? בן אדם שיש לו עסק חייב לתת שירות שבעה ימים בשבוע. זה נקרא ממשלה שדואגת לאזרח ממשלה שלא נותנת מנופל לרבנות לשלוט בשוק העבודה, "שיחללו שבתות".

מה עשה יהודה בן שמוע וחבריו, הלכו אצל מטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה. הלכו להתייעץ איך אפשר לקנות אותם? איפה ללחוץ ואיפה להפעיל קשרים? למי צריכים להחניף ולמי צריכים לשלם?

"אמרה להם צאו והפגינו בלילה", עמדו וצעקו בלילה. "הלכו והפגינו בלילה", ומה היה המסר של ההפגנה? "ואמרו לא אחים

השבוע ביום חמישי י"ח אלול יום השנה לסבינו, המשגיח הגה"צ רבי חיים זאב פינקל זצוק"ל. סבינו היה דור שלישי לא רק להרבצת תורה ומוסר, אלא גם דור שלישי לאחריות ונשיאה בעול של הרבצת תורה, החל מהסבא מסלבודקה, הוא הגבר הוקם עול שהקים עולה של תורה מסלבודקה, שבזכות מעשיו ומכח פעולותיו זכתה ישיבת סלבודקה לתואר "אם הישיבות", דרך זקנינו ראש הישיבה הגה"ח רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל אשר הרים את קרנם של בני הישיבות וראה לעצמו חובה לרומם ולגדל כל בן תורה וכל מקום תורה, וכמוהם סבינו זצ"ל אשר כל כולו היה הרבצת תורה וכל כולו להרבות פעלים לתורה להוציא יקר מזולל, וכל מעשה תוקפו וגבורותיו הלא הם כתובים על ספר דברי הימים לעיר תל אביב של מעלה, אשר הרים בה את קרנה של תורה בהקמת ישיבת 'היכל התלמוד'. הוא האיש אשר עמד לימין אביו באותם ימים של "נלכו ונחדש המלוכה", הימים בהם הוקמה ישיבת מיר פה בארץ הקודש מתוך חלום ושאיפה להעתיק את אותה מסורת ולחדש ימיה כקדם.

יום השנה הוא יום של חשבון נפש, של דרישה ותביעה "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי", יעזרנו הבורא עולם ויתן לנו את הכח לפחות לשאוף למעשי אבותי.

בעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא טבא ליהודאי דלא יעידון מאורייתא.

בעשרים ושמונה באדר הגיע בשורה טובה לכלל ישראל שלא יצטרכו לנתק עצמן מן התורה.

שפעם אחת גזרה המלכות גזירה, שלא

"הלכו והפגינו בלילה ואמרו לא אחים אנחנו, לא בני אב אחד אנחנו, לא בני אם אחת אנחנו, מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרים עלינו גזירות קשות - יש רק הבדל אחד ביניהם ובינינו, רבש"ע שונאים אותנו ורודפים אותנו רק כי קבלנו את התורה שלך, ואם שונאים אותנו ורודפים אותנו בגלל התורה שלך אתה חייב לעזור לנו. וההפגנה והטענה הזאת עזרה ובטלום. ולמה בטלום, כי הפניה הייתה לכתובת הנכונה.

בימים אלו של גזרות, בימים אלו של רדיפות, צריכים לפנות רק לכתובת אחת. אנחנו לא כאלה תלמידי חכמים כמו ששונאים אותנו וכמו שהם נותנים לנו בשנאתם חשיבות של תלמידי חכמים, ואם השנאה היא שנאה לתלמידי חכמים, הרי נבקש מבורא העולם הגנה המגיעה לתלמידי חכמים.

כתיבה וחתמה טובה.

שהוא הספיק לומר משהו, ניגש להרידב"ז אדם גדול שהיה שם ושאל אותו: ואם הם יוציאו את שנתם, הרי יהיה חלול השם? ואז הרידב"ז עלה שוב לבימה ואמר: כיוון שאמרו שאם הם יוציאו את שנתם יהיה חלול השם, אז אני אומר שזה יהיה תוך חמישה חדשים! למעט אחד, שמייד במקום בא לבקש סליחה מהרב, כל מי שהיה קשור לסיפור הזה לא יצא נקי.

הלכו ונטלו עצה ממטרוניתא אחת וזאת היתה העצה, הם לא הכתובת הכתובת היא במקום אחר "באו והפגינו בלילה" - תצעקו בלילה בשעה שרק אתם והבורא עולם שומעים. אין לכם מה לדבר עם עסקנים, לא עם השרים והמושלים ולא עם הממשלה, רק עם הבורא עולם. שלא תחשבו לרגע שאתם מדברים לדעת הקהל או למקבלי ההחלטות, רק לבורא עולם.

עזרה. עוד דיין יביא תועלת גדולה. בפרט שהדיין החדש לא יהיה כל כך חשוך ובעיקר הוא יבין לצרכי בני הנוער ולרוח החדשה.

באותו היום (או באותה השבת) הגיע הרדב"ז לבית הכנסת ועלה על המדרגות לארון הקודש, פתח את הארון וכך אמר: רבש"ע, אילו יעקב דוד היה נגר, מישהו היה רב איתו? אילו יעקב דוד היה סנדלר, מישהו היה מתקוטט איתו? אילו יעקב דוד היה חייט, למישהו זה היה אכפת? אבל רבש"ע, למה רבים עם יעקב דוד? כי הוא לומד את התורה שלך. וכיוון שרבים אתי כי אני לומד את התורה שלך, רבש"ע אתה חייב לעזור לי. וכאן, פחד פחדים, הרדב"ז הסתובב לכיוון בית הכנסת ואמר: היות והביאו פה דיין כדי לפגוע פה ברב, אז כל אלו שהיה להם חלק בכך לא יוציאו את שנתם!

בעל ה'אבן האזל' שהיה מהנוכחים במקום סיפר שהוא היה המום מהדברים. אבל לפני

Message from a Mashkon

Harav Hagaon Meir Wahrsager shlita

In this week's *parashah*, the Torah tells us a halachah regarding a *mashkon*: *כי תִשָּׂה בְרֵעֶךָ מִשְׁאֵת מְאוּמָה לֹא תִבֹּא אֶל בֵּיתוֹ לְעִבְטֵי עִבְטוֹ* — if you have a claim against someone, because you lent him money and the time of repayment arrived, then you have the right to take a *mashkon*, but you may not barge into the borrower's house and take the *mashkon* yourself. Rather, you should go to *beis din* and ask for a *mashkon*. Although the borrower owes you money, and you have the right to take the *mashkon*, you should nevertheless display sensitivity to him and do so in a way that preserves his dignity.

The Chofetz Chaim, in the preface to his *sefer Ahavas Chessed* (in his own *peirush, Nesiv Hachessed, Os Dalet*), poses a question: What do the words *מִשְׁאֵת מְאוּמָה* mean? Rashi understands this phrase to mean *chov shel klum*: Even if you are owed the smallest amount of money — a penny, a shekel — you are not allowed to take a *mashkon* by force. If so, wonders the Chofetz Chaim, it would seem that the Torah should really say the opposite: Even if you are owed a *large* amount of money, you still should not go and seize the *mashkon* yourself. The smaller the loan is, the less of a right the lender would think he has to take the *mashkon*, so why is the *passuk* emphasizing that this applies even to a very small loan?

The Chofetz Chaim offers a marvelous answer, one that yields new insight into our *avodas hachessed*. He cites another statement of Rashi, in Parashas Mishpatim (*Shemos 22:25*), where the Torah instructs the lender to return a *mashkon* he has taken if it's something that the borrower needs, such as clothing. The *passuk* says: *אִם חָבַל תִּחְבַּל שְׁלֵמַת רֵעֶךָ עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ*: *אִם חָבַל תִּחְבַּל לֹא תִשָּׂה בְרֵעֶךָ מִשְׁאֵת מְאוּמָה לֹא תִבֹּא אֶל בֵּיתוֹ לְעִבְטֵי עִבְטוֹ*. From the double *lashon* of *חָבַל תִּחְבַּל*, Rashi derives that you have to do this repeatedly: Even if the borrower has not repaid his loan for many nights, and the lender still has the *mashkon*, the lender must keep on returning it, even up to a hundred times. By way of explanation, Rashi adds the words of the *Midrash Tanchuma*:

אמר הקב"ה כמה אתה חייב לי והרי נפסך עולה אצלי כל אמש ואמש ונותנת

דין וחשבון ומתחייבת לפני ואני מחזירה לך אף אתה טול והשב טול והשב.

Addressing the lender, Hashem says, "How much do you owe Me? Every single night when you go to sleep, your *neshamah* comes up to Me, and when I judge it, the verdict is that it is guilty, and really I should not return it to you. Nevertheless, even though you owe me, I don't collect — instead, I return your *neshamah* safely each day. You, too, should behave this way, returning the *mashkon* to the borrower every day even though he owes you."

We have a longstanding, endless debt to Hakadosh Baruch Hu, the Chofetz Chaim says. If a person would keep this in mind, he would realize that no matter how large a claim he has against his friend — even if the friend owes him millions of dollars — that claim pales in comparison to the debt we owe Hakadosh Baruch Hu.

This, says the Chofetz Chaim, is the meaning of the *passuk*: *כי תִשָּׂה בְרֵעֶךָ מִשְׁאֵת מְאוּמָה לֹא תִבֹּא אֶל בֵּיתוֹ לְעִבְטֵי עִבְטוֹ*. True, the Torah is not referring only to a negligible debt of a penny or a shekel — it's referring to a debt of thousands, millions, or billions as well. But that is nothing compared to how much we owe Hakadosh Baruch Hu — it's *מִשְׁאֵת מְאוּמָה*. How, then, can a person feel entitled to take advantage of the pauper who owes him money? You think he's obligated to you? Is he more obligated to you than you are to Hakadosh Baruch Hu? Just as Hakadosh Baruch Hu continues to bestow *chessed* upon you day and night, you, too, should treat the borrower properly.

Endless Debt

I think the Chofetz Chaim is opening a new window for us on how to combat the *yetzer hara* that tries to prevent us from doing *chessed*. Often, when we help another person, the *yetzer hara* whispers to us, "You know, this person should be more appreciative. He keeps on bothering you and asking for your help." And sometimes we feel that we have the right to stand up for ourselves and not continue the *chessed*. The Chofetz Chaim

is giving us an insight into how we can access the *kochos hanefesh* to continue doing *chessed* even in the face of these arguments: We have to look at how Hakadosh Baruch Hu deals with us, and recognize how endlessly indebted we are to Him.

This idea is expressed in the *zemiros* of Shabbos, where we say: לוי יחיה גבר שנין אלפין לא יעול גבורתך בחושבניא. This can be understood to mean that even if a person would live a thousand years, he could not even begin to pay Hakadosh Baruch Hu back for His *chassadim*.

This ocean of Hashem's *chessed* that we're constantly swimming in is the ultimate *mechayev* for us to do *chessed* with others.

Carrying it Forward

Taking this a step further, why does the way Hakadosh Baruch Hu conducts Himself with us obligate us to behave the same way toward others?

On a simple level, it's because it's only proper that we follow His example and deal with others the way He deals with us.

But maybe there's a deeper reason. Hakadosh Baruch Hu continues to bestow *chessed* upon us even though we are undeserving, as Rashi says in Parashas Mishpatim, and as we express in Bircas HaGomel when we say: הגומל לחיבים טובות, שגמלני כל טוב. The *Mishnah Berurah* explains that the words הגומל לחיבים to mean that Hashem continues to do *chessed* for us even though we're indebted to Him, both for the many *chassadim* He does for us and for our bad deeds. His persisting in doing kindness for us despite our indebtedness magnifies our obligation of gratitude.

How do we repay Hakadosh Baruch Hu for this massive debt?

The rosh yeshiva, Rav Chaim Shmulevitz, gave a *shmuess* on the yahrtzeit of R' Yerucham, which is recorded in *Sichos Mussar*, and in it he talked about how to show *hakaras hatov* to a rebbi. I think he was alluding to how to show *hakaras hatov* to Hakadosh Baruch Hu as well. He explained that some people want you to pay them back for the good you do for them, but a

rebbe is different — the way to repay a rebbi is not by saying thank you or by giving him a check, but rather by taking what he gave you, appreciating it, and carrying it forward. A rebbi invests you with a *mehalach* in Torah and *avodah*, and his ultimate *ratzon* is that you should take that further.

We could definitely say the same about Hakadosh Baruch Hu.

When Hakadosh Baruch Hu bestows *chessed* and *shefa* upon us, in both *gashmiyus* and *ruchniyus*, His ultimate goal is that we should carry that *chessed* forward. Considering the way He does *chessed* for us, without a *cheshbon* — even though we owe Him so much, we can never argue, "This pauper owes me, and when is he going to pay me back? Look how much I did for him already!" You have to continue returning his *mashkon* even a hundred times! Our *hakaras hatov* to Hakadosh Baruch Hu is what obligates us to continue doing that for the borrower.

We can apply this lesson to the days of Elul as well. Elul, we know, is a time of אגני לדודי ודודי לי. But another *remez* to Elul is found, as the *Chayei Adam* notes, in the *passuk*: איש לרעהו ומתנות לאביונים, which is referring to *bein adam lechaveiro*. Perhaps these are not two disparate ideas, but are, rather, connected: One of the ways in which we fulfill the precept of אגני לדודי לי is by reciprocating Hashem's *chessed* and mirroring His conduct through doing *chessed* ourselves, through giving to a fellow Yid, through showing sensitivity, and continuing to give: איש לרעהו ומתנות לאביונים.

From the Chofetz Chaim we learn that when we are challenged with an opportunity of *chessed*, and the *yetzer hara* wears us down with arguments that we've done enough, and we don't owe the other person anything, then we should remind ourselves of our enormous debt to Hakadosh Baruch Hu and spur ourselves to follow in His ways, by taking the kindness He does for us and carrying it over to our friend.

May this be a *zechus* for us during these days of Elul, and may we be *zocheh* to an uplifting Elul.

Gut Shabbos.

This week's Bishvilei Haparsha is sponsored by:

sevenstone[®]
More of us, getting more for you[™]